

Környezet- és egészségvédelem

9. évfolyam

Cél

- Bővíteni és elmélyíteni a természeti környezetről és egészségügyi ismeretekről meglévő korábbi ismereteket.
- Jártasságokat, készségeket, képességeket kialakítani, melyek hozzásegítenek az egészséges életmód éléséhez.
- A környezetvédelmet oly módon elsajátítani, hogy a környezet megóvása váljon szokássá.
- Szélesebb körű ismeretet nyújtani, hogy ezek segítsenek az ismeretlentől való félelem, valamint a kompetencia hiányból eredő szorongástól való megszabadulásban.
- Kialakítani az igényt az ápolt, tiszta testre, ruházatra.

Feladat

- A világról, természetről meglévő ismeretek bővítése.
- A környezet és az egészséges életmód iránti felelősség kialakítása.
- Az élő és élettelen természeti környezet összefüggéseinek, folyamatainak elmélyítése, kapcsolatának dinamikája az emberi környezettel.

Elvárt teljesítmény

- Egyéni képességekhez mérten ismerje meg testét, vegye észre szervezete betegségre utaló jelzéseit, tudja, hogy mi a teendője betegség esetén, vagy kitől kérjenek segítséget, ismerje a betegség lefolyása alatti, a gyors gyógyulást elősegítő tennivalókat.
- Ismerje az egészségügy intézményrendszerét.
- Egyéni igényeiknek megfelelő mértékben, ismerje meg a nemiséghez tartozó természetes folyamatokat, szerezzon elméleti ismereteket a szexuális életről.

- Legyenek ismeretei a természet erőiről, az ember és környezete viszonyáról, a környezetvédelemről.
- Legyen konkrét tudása arról, hogy mit tehet környezetének, és annak tisztaságának megóvása érdekében.

Értékelés: Félévkor és tanév végén szóbeli értékelés, évente P.A. C.- P.A. C. 2 mérőeszközös méréssel.

A tantárgy óraszámai

Évfolyamok	9.	10.
Heti óraszám	2	2
Éves óraszám	72	72

A tantárgy témáinak időkerete

Témakör / Évfolyamok	9.	10.
1. Az emberi test	22	22
2. Egészségmegőrzés - Egészséges életmód	17	17
3. Élő természet - Élőlények és környezetük	17	17
4. Élettelen környezet – környezeti ártalmak	16	16

9. évfolyam

Cél

- Rendezetté tenni és bővíteni a természeti környezetről és az egészségügyről meglévő ismereteket.
- Alkalmassá tenni a környezetről szóló információk egyéni képességhez mérten történő megértésére.
- Megérteni saját teste, szervezete jelzéseit.
- Igényét kialakítani, és szokásává tenni a környezettel való törődést és az egészséges életmódot.
- Igényt kialakítani az ápolts, tiszta testre és ruházatra.

Feladat

- Az ismeretek bővítése a természeti környezetről, összefüggésben az ember és környezete viszonyával.
- Az emberi testről, betegségmegelőzésről, életmódról, baleset, betegség esetén szükséges tennivalókról meglévő ismeretek bővítése.
- Konkrét ismeretek elsajátítása a lehetséges, aktív környezetvédelemhez.
- Felkészítés a fiatal felnőttek életére, az ehhez tartozó lelki és testi jelenségek, a szexuális ismeretek igényhez mérten történő biztosítása.
- A természet erőinek és az ember lehetőségeinek megismerése.

Elvárt teljesítmény

- Egyéni szintjéhez mérten legyenek önálló egészségügyi ismeretei, azokat szükség esetén tudja alkalmazni, ha szükséges tudjon segítséget kérni.
- Vegye észre teste betegségekre utaló jelzéseit, forduljon orvoshoz, vagy kérjenek segítséget.
- Ismerje a nemek közti különbségeket, vonzalmait illő módon fejezze ki.
- Legyen igénye az egészséges életmódra, a környezetével való törődésre.
- Legyen fogalma az ember környezet alakító tevékenységéről, a környezetvédelemről.

Értékelés: Félévkor és tanév végén szöveges értékelés, évente P.A.C. – P.A.C. 2 mérőeszközös méréssel

Tematikai egység	1. Az emberi test	Órakeret: 22
Előzetes tudás	Reális testkép. Empátia.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Felismerni, (magán) megmutatni testrészeit, segítséggel a tanult belső szervek helyét. A betegséggel szembeni félelmet leküzdeni. Felnőttekhez, orvosához bizalommal fordulni.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Fejlesztési feladat Megnevezni és megmutatni érzékszerveit, azok kíméletes használatát, a segédeszközök megfelelő alkalmazását. Felismerni magán a testrészeket, segítséggel a tanult belső szerveket. Kérdésre kiválasztani és megnevezni a kérdezett csontot (csigolya, borda), megmutatni magán a főbb izmokat. Megmutatni magán a szívét, a vérnyomásmérőt ismerni, a vérnyomásmérést eltűrni. Ismerni, hogy a tüdő a mellkasban foglal helyet, a tüdőszűrésen szükség szerint részt venni. Segítséggel feleleveníteni a táplálék útját. A vesék, húgyhólyag, vizelet szerepét (méregtelenítés) megérteni.	Kommunikáció: szókincsbővítés, olvasás, írás, médiaismeret, telefonálás, Társadalmi ismeretek: önismeret, adatok, társas kapcsolatok, felkészülés a felnőtt életre,

Ismerni, hogy az agy a koponyában van, sportolás közben a fejet óvni kell. A testen megjelenő állandó változást tudomásul venni. Az orvosi beavatkozással szembeni félelmet leküzdeni. Tudni, hogy a gyógyszereket csak az orvosi és gyógyszerészi utasításnak megfelelően szabad bevenni (mennyiségi és időbeli utasítások). Ismerni a balesetveszélyes helyzeteket, és tudatosan kerülni azokat. Tudni, hogy a szükséges odafordulás, segítségnyújtás természetes és ez kötelességünk. Ismeretek Testrészeink. Testünk vázrendszere, a gerinc. Testünk izomrendszere. Belső szerveink: szív, tüdő. Az emésztőrendszer- táplálék útja. Az agy a gondolkodás szerve. Érzékszerveink és védelmük. Az emberi test változásai az idő múlásával (méhen belüli élet a születésig, életkorszakok szerinti változások újszülött, csecsemő, kisgyermek, kamaszkor, fiatal felnőtt,...időskor). Betegségek (gyermekkori fertőző betegségek, szervi betegségek pl. vérnyomás, gyomorbetegség, cukorbetegség stb.) Orvosi ellátás rendszere, körzeti – szakorvosi – kórházi betegellátás. Gyógyszerek szerepe. A gyógyszerek haszna és veszélyei.	Életvitel és gyakorlat: személyi szükséglettel kapcsolatos teendők, Ábrázolás-alakítás: portré (festés, rajz), makett, Testnevelés: testkép, test karbantartása, edzése, Információs eszközök használata: anyaggyűjtés,
---	---

Az öngyógyszerezés elkerülése, gyógyszerek tárolása.

Balesetvédelem – balesetek elkerülése – teendők balesetek esetén, elsősegélynyújtás, sebkötözés.

Orvosi ügyelet, mentőkocsi.

Veszélyes helyzetek elkerülése.

Biztonságos sportolás és munka.

Tevékenység

Három fő testrész megnevezése, bemutatása.

A csontváz, izom, tüdő, szív, gyomor felismerése.

Csontvázon a koponya, gerincoszlop, bordák, és végtagcsontok bemutatása.

A gerinc megkeresése a csontvázon.

A megismert főbb izmok megmutatása először szemléltetőeszközön, majd saját magán.

A szív helyének bemutatása magán, pulzusmérés, a vérnyomásmérő bemutatása.

A tüdő helyének megmutatása, beszélgetés a levegő útjáról (a dohányzás káros hatása).

Beszélgetés a táplálék útjáról és az emésztésről.

A vesék és a húgyhólyag bemutatása szemléltető figurán (ábrán).

Az agy helyének megbeszélése a koponyában, beszélgetés az agyról (gondolkodás szerve).

Beszélgetés az érzékszervekről, és azok védelméről (a segédeszközök funkciója, használata, karbantartása – szemüveg, hallókészülék, fogpótlás).

Játékos gyakorlatok a fül, illetve szem kiiktatásával. Képek és makettek a fejlődési folyamatról, a magzati lét megvitatása, az élet fontosságának megértése. A különböző életkori szakaszok jellemzői, a sebezhetőség, és segítségre szorulás hangsúlyozása: - csecsemő tehetetlen, táplálásra, állandó törődésre szorul, - iskoláskor tanulás, edzett test, fokozódó terhelés, - felnőttkor: munkabírás, gondoskodás a családról és önmagáról, - öregkor ellátást, törődést igényel. A tanult ismeretek rendszerezése. Könyvek, szórólapok beszerzése, tanulmányozása a betegségekről, tünetek megbeszélése, emlékek felidézése saját betegségről. Orvosi rendelőkből tanulmányi séta, eszközök megtekintése, kipróbálása (vérnyomásmérés, vércukor vizsgálat, tüdőszűrés). A gyógyszerek szedéséről pontos ismeretek a használati- és orvosi utasítások megtartásának fontossága. Munkahelyi, játszótéri, háztartási és közlekedési balesetek bemutatása, példák saját tapasztalatból, ill. filmek. Szerepjáték (orvosi vizsgálat, panasz megfogalmazása, baleset, telefonálás, teendők baleset esetén).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	fej, törzs, végtagok, tüdő, szív, gyomor, belek, koponya, gerincoszlop, gerinc, csigolya, borda, végtag, csontok, izomszív, vérkeringés, alacsony - és magas vérnyomás, tüdő, légzés, táplálkozás, emésztés, vesék, húgyhólyag, vizelet, méregtelenítés, agy, szem (látás), szemüveg, fül (hallás), hallókészülék, orr (szaglás) veszélyhelyzetek (füst). Magzat, magzatvíz, embrió, újszülött, csecsemő, fogalmak és a felmerülő megnevezések. Betegségek megnevezése, terápiák megnevezése.

	Orvosi vizsgálattal kapcsolatos fogalmak, eszközök, eljárások megnevezése. Gyógyszerezéssel kapcsolatos megnevezések és fogalmak (kapszula, kúp, tabletta, injekció, mérgező, veszélyes, adagolás), vérzéscsillapítás, elsősegély, veszélyes – veszélytelen – biztonságos.
--	--

Tematikai egység	2. Egészségmegőrzés - Egészséges életmód	Órakeret: 17
Előzetes tudás	Serdülőkori változások elfogadása. Az egészséges táplálkozás és a testi egészség közötti összefüggés felismerése	
Tantárgyi fejlesztési célok	Tudatosítani, hogy a testi tulajdonságok változása természetes. Az egészség megőrzése érdekében a helyes táplálkozást, és a kapcsolatos ismereteket és teendőket kívánatos szem előtt tartani.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Fejlesztési feladat Magát és csoporttársait testalkat szempontjából jellemezni Tudni, hogy a fertőző betegségek bizonyos tünetekkel járhatnak. Tudni, hogy a menstruáció természetes folyamat és ilyenkor még nagyobb gondot kell fordítani a tisztálkodásra. Megismerni a legszükségesebb kozmetikumokat, és megtanulni azok helyes használatát. Ismerni, hogy a jó étrend a „mindenből egy keveset” elven alapul.	Kommunikáció: olvasás, írás, médiaismeret, Társadalmi ismeretek: önismeret, személyi adatok, társas kapcsolatok,

Irányítással összeállítani korosztályának megfelelő, tápláló, egészséges heti étrendet (reggeli, ebéd, vacsora). Tudni, hogy vannak szervezetünkre veszélyes anyagok, melyek fogyasztását kerülni kell. Ismerni, hogy a szenvedélybetegség nemcsak saját magukat a betegeket, hanem a környezetét is tönkreteszi. Tudni, hogy a gyógyszereket az előírásnak megfelelően kell tárolni és alkalmazni. Ismeretek A fertőző betegségek tünetei, megelőzés, kezelés, gyógyítás. Serdülőkori változások: nemek közti különbségek. Lányok (havi ciklus), fiúk (nemi érése). Lelki változások. Testápolás Testi higiénia (pattanásos bőr, hajzsírosodás). Fog és szájápolás. Hajápolás. Körömápolás- a körömvágás veszélyei. (Észrevenni, ha rendezetlen a körme és segítséget kérni körme levágásához.)Borotválkozás. A táplálkozás és a mozgáskultúra hatása az egészségre. Táplálkozás - zöldség és gyümölcsfogyasztás. Táplálkozás - tejtermékek. Táplálkozás - húsfogyasztás. Táplálkozás - édességek. Elhízás – diéta. Testedzés.	felkészülés a felnőtt életre, Életvitel és gyakorlat: személyes szükséglet, gondozás, vásárlás, háztartási munkák, Testnevelés: testkép, test karbantartása, edzése, kondicionálás, Információs eszközök használata: anyaggyűjtés Gyakorlati képzés előkészítése: kulturált megjelenés, állóképesség,
--	--

Táplálkozási szokások. Küzdjünk az elhízás ellen diétával és testmozgással.

Káros szenvedélyek (dohányzás, alkohol, bódító hatású szerek, játékfüggőség, testképzavarok) kialakulásának megelőzése.

Gyógyszerek kettős hatása, a túlzott gyógyszerfogyasztás hátrányai.

A gyógyszerek megfelelő tárolása (szavatosság, zárható tárolóhely).

Élelmiszerekben lévő tartósítószer (érzékenység feltárása, tudatosítása – liszt-, tejérzékenység).

Egészségünkre veszélyes anyagok tudatos kerülése.

Tevékenység

Beszélgetés az eddig tanult fertőző betegségekről s azok tüneteiről (láz, kiütés, hányás).

Beszélgetés: - a női és férfi test különbségéről, - női nem, hím nem (a nemek közötti eltérések), hormonális változások. Felnőtt kor, testünk változásai.

Fényképek válogatása adott szempontok szerint.

Beszélgetés az érzékenységről, sértődékenységről, hirtelen támadt haragról (összefüggések megtalálása a táplálkozás, a hangulat, a közérzet között). Szerepjáték.

Az ápolat külső feltétele az ápolat fogazat, a frissen mosott, szépen megfésült haj (bőrünk, hajunk megfigyelése, figyelemfelhívás az ápolásra). Tiszta, ápolat bőr és ruházat.

Látogatás illatszerboltban, fodrásznál, kozmetikai szalonban.

Serdülőkori, kamaszkori tisztálkodási szokások felsorolása.

Testápoló szerek felismerése, kiválasztása.

Képek válogatása, csoportosítása külső megjelenés szerint (ideális alkat, kövér, beteg, sovány), életmód szerint (kirándul, sportol, heverészik).

Látogatás csarnokban, piacon, gyümölcs, zöldség csoportosítása a vitamin, hasznos tápanyagtartalom és felhasználási módok alapján.

Tejtermékek felismerése és megnevezése gyakorlatban az árusító helyen, felhasználási módok, a fogyasztás előnyei, a termékekben lévő pozitív tartalom miatt.

Húsáruk felsorolása (miből készül, húsfeldolgozás, konyhai elkészítés), a különböző húsféleségekre jellemző tulajdonságok (csirkehús – könnyű, nem hizlal, zsíros sertéshús – vigyázni kell, mert túlzott fogyasztása káros az egészségre stb.) csoportosítása.

Szavatosság, elkészítési módok. Konyhai alapanyagok

Kedvenc ételek hozzávalói, elkészítési módja, ételreceptek (táplálkozási zavarok).

Beszélgetés az édességek fajtáiról, előnyeikről, hátrányaikról (hízás, fogszuvasodás).

Beszélgetés az elhízásról, gyomorrontásról.

Az eddig tanultak átismétlése, étrend készítése.

Az elhízás elleni megfelelő tevékenységek felsorolása.

Beszélgetés a dohányzás, alkohol, kábítószer hatásairól, a túlzott gyógyszerfogyasztásról, és azok következményeiről.

Beszélgetés a tartósítószerrel, mint veszélyforrásról (tartósítószer-allergia).

Séta gyógyszertárban, gyógynövényüzletben.

Plakátok, szórólapok, tájékoztató füzetek gyűjtése adott témával kapcsolatban.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	fertőzés, tünet, védőoltás, menstruáció (és a témával kapcsolatos fogalmak), tisztálkodás, kozmetikumok, pattanás, bőrápolás, arcszesz, sampon, fogkefe, fogkrém, sampon, fodrász, körömmolló, reszelő, étrend, zsírszegény táplálkozás, édesség, elhízás, konditerem, testmozgás, diéta, dohányzás, alkoholfogyasztás, kábítószer, gyógyszer, recept, gyógyszertár, patika, zöldség-gyümölcs, piac, csarnok, zöldséges, főzelék, nyers, párolt, sült, főzött, vitamin, friss tej, tartós tej, hús, felvágott, nyers főtt, sült, füstölt, friss hús, tartósítás, szavatosság, romlott, elhízás, cukorbetegség, örömforrás, mértékletesség, étvágy, étvágytalanság, diéta, hízásra való hajlam, helyes táplálkozás, megelőzés, tartósítószer, konzerv allergia, természetes tartósító anyagok, természetes konzerválás

Tematikai egység	3. Élő természet – Élőlények és környezetük	Órakeret: 17
Előzetes tudás	A sokféleség és a másság elfogadása. Az élő természet védelemének szükségessége, és ezzel kapcsolatos feladatai.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Ismerni a növények és állatok élőhelyeit, táplálkozását, hasznát. Felelősséget érezni a gondozására bízott növényekért, állatokért.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Fejlesztési feladat A természet sokszínűségéről ismereteket szerezni.		Kommunikáció: olvasás, írás, médiaismeret,

Tájékozódni a tanult ismeretek alapján kis segítséggel a térképen, könyvekben. Tájékozottság a növények és állatok élőhelyei, táplálkozása, haszna körében, segítséggel következtetéseket levonni a növények, állatok életmódja alapján. Felelősséget érezni a gondozására bízott növényekért és állatokért. Lehetőségei szerint óvni környezete élővilágát. Változatos táplálkozás szükségességét megérteni. Ismeretek Növények, állatok, emberek jellemző tulajdonságai (földrészeken élő emberek bőrszín és arcforma alapján különböznek csak tőlünk) A környezet hatása az élőlényekre, összefüggések felfedezése. Szárazföldi-, vízi életmód (édesvízi – sósvízi) növények és állatok legfontosabb jellemzői az életmód alapján. A föld tájainak növényei, állatai, sarkvidék, hegyvidék, sivatag, őserdő, stb. Növények és állatok tartásának szabályai (hobby állatok). Az ember szerepe az élő természet megóvásában. Az élő természetről tanult ismeretek rendszerezése. Összefüggések felismerése, következtetések levonása. A környezet és az élőlények egymásra gyakorolt hatása. Tápláléklánc. Az ember környezetre gyakorolt hatása. Környezetvédelem.	Társadalmi ismeretek: önismeret, társas kapcsolatok, felkészülés a felnőtt életre, Életvitel és gyakorlat: személyes szükséglet, gondozás, vásárlás, háztartási munkák, Testnevelés: kondicionálás, kirándulás, Információs eszközök használata: anyaggyűjtés Gyakorlati képzés előkészítése: kulturált megjelenés, állóképesség,
---	---

Védett környezet. Nemzeti parkok.

Környezetvédő programok.

Tevékenység

Fotóalbumok, videók, TV műsorok megtekintése megfigyelési szempontok adásával a tapasztalatok megbeszélése, következtetések levonása.

Csoportosítás, rendszerezés, következtetés pl. szárazföldi: tüdővel lélegzik, vízi: kopolyúval lélegzik, a tápláléknak megfelelő fogazat, csőr alakult ki, a táplálékszerzéshez szükséges alkat pl. zsiráfnek hosszú a nyaka, magasról kell a táplálékot legelni, vízi állatok bőre síkos, hogy az úszás könnyebb legyen stb.

Tájak és jellegzetes élőlények. (összefüggés az éghajlat és növény-állatvilág között)

Képes „tápláléklánc” összeállítása.

Anyaggyűjtés, beszélgetés, csoportosítás, válogatás.

Tanulmányi séta és kirándulás a szűkebb lakóhely, és az ország eltérő adottságú tájain (pl. hegyvidék, síkság, ipari, ill. mezőgazdasági területek).

A tapasztalatok rendszerezése.

Képek készítése, gyűjtése adott témákra, az élmények megjelenítése (rajzok, festmények, tablók).

Tanulmányi séták (állatkert, erdő, park, kertészet, botanikus kert, a vadas park, állatkereskedés, tanya, házi kert).

Rajzos írásos és egyéb alkotás „élménybeszámoló” készítése élmények alapján (képes albumok), adott szempontok szerinti csoportosítások, képrendeázések, tablók készítése.

Feladatlapok megoldása.	
Személyes beszámolók a házi kedvencek tartásáról.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	bórszín, arcberendezés, A felmerülő új fogalmak és megnevezések. növényevő, húsevő, hasznos, kártevő, mérgező, tápláléklánc, Nemzeti park, állatvédelem, állatorvos, felelősség, veszély, védőoltás,

Tematikai egység	4. Élettelen környezet – környezeti ártalmak	Órakeret: 16
Előzetes tudás	Egyszerű összefüggések felismerése. Személyes felelősség a környezetért.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A tisztaságra vigyázni, környezetének védelmét, szépítését megtanulni. Alapszinten ismerni a víz szerepét a háztartásban és az élet egyéb területein. Környezetében tisztaságot és rendet tartani.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Fejlesztési feladat A víz éltető és romboló hatásait ismerni. Az iható és nem iható vízre vonatkozó feliratokat, ábrázolásokat (az „ivóvíz” és a” nem ivóvíz” jelző feliratokat felismerni) és a kapcsolatos teendőket ismerni. Tudni, hogy a szélnek különböző fokozatai vannak, ez lehet romboló és az embert segítő erő. Ismerni és elmondani, hogy milyen szabályokat kell betartani a háztartásban keletkező tűz megelőzésére.	Kommunikáció: olvasás, írás, médiaismeret, Társadalmi felkészülés a felnőtt életre,

Tudni, hogy vannak elemi csapások, amikkel szemben tehetetlen az ember és vannak olyanok, aminek saját maga az okozója. Ismerni, hogy vannak a világnak olyan pontjai, ahol gyakoriak a földrengések, vulkánok. Megtanulni szűkebb- és tágabb környezetében tisztaságot, rendet tartani. Környezetében lévő fűtőberendezés, háztartási gépek rendeltetésszerű, balesetmentes, környezetkímélő használatát elsajátítani. Észrevenni az elhasználódott levegőt, és megtanulni a szellőztetést. Levegőzésre alkalmas helyeket és a közelben lévő kirándulóhelyeket ismerni lakóhelyén. A szelektív hulladékgyűjtés szabályait és annak fontosságát ismerni. Ismeretek A természet erői – víz– szél – tűz. Természeti katasztrófák, – földrengés, – vulkánok. Küzdelem a természet erői ellen. Tiszta víz (ivóvíz – szennyezett víz, a szennyezett víz fogyasztásának veszélyessége). Tiszta levegő (légszennyezők – megelőzés). Tiszta környezetünk. Szelektív hulladékgyűjtés- veszélyes hulladékok. Hulladék újrahasznosítás. Tevékenység	Életvitel és gyakorlat: személyes szükséglet, gondozás, Ének-zene: dalok, zene a természetről, Ábrázolás- alakítás: természet- ábrázolás, rajz, festmény, térbeli alkotások, Testnevelés: kondicionálás, kirándulás, Információs eszközök használata: anyaggyűjtés Gyakorlati képzés előkészítése: a
---	--

Beszélgetés képek alapján a víz szerepéről, veszélyeiről életünkben (körforgás- rajzos feladatlap kitöltése). Felolvasás vagy beszélgetés kapcsán a tűz kultúrtörténeti vonatkozásainak meghallgatása. Tankönyv képeinek értelmezése. Beszélgetés a szellő – szél – orkán - szélvész különbségeiről. Beszélgetés a természeti katasztrófákról, a földrengés lényegének alapszintű bemutatása. Egy tűzhányó bemutatása képről, elemi szintű magyarázattal kísérve. Beszélgetés a természeti és az ember által okozott katasztrófákról. Biztonsági intézkedések a természeti katasztrófák elkerülése érdekében. Tankönyvi ábrák segítségével a tiszta víz kritériumainak megállapítása. Tankönyvi ábrák segítségével a tiszta levegő ismérveinek felsorolása. Beszélgetés, tabló készítése a víz, a levegő tisztán tartásáról, a szennyezés káros hatásairól. Beszélgetés a szelektív hulladékgyűjtés fontosságáról. Hulladékok csoportosítása. Néhány példa említése az újra felhasznált hulladék feldolgozására. Beszélgetés a környezetünk tisztábbá tételéről, gyakorlati megfigyelés az iskolában, szemétszedés. Példák ismertetése az újra felhasznált hulladék feldolgozására, képek, termékek gyűjtése.	természet erőinek szerepe életünkre, a nehézségek leküzdése,
Kulcsfogalmak/ fogalmak	víz, árvíz, szellő, szél, orkán, szélvész, hurrikán, katasztrófa, földrengésjelző, földrengés, vulkán, láva, tűzhányó, környezetvédelem, tiszta (íható) víz, ásványvíz, esővíz, ipari víz,

	szennyvíz, tiszta levegő, friss és használt levegő, szellőztetés, légkondicionálás, víz, mezőgazdaság, aszály, öntözés, árvíz, hóolvadás, jégeső, tűz, ősemlék, kemence, kályha, tábornok, tűzvész, tűzoltás, tűzvédelem, karácsonyfa tűz, elektromos tűz Természeti katasztrófák: földrengés, árvíz, tornádó, tájfun, lavina, erdőtüz, ciklon, szélvihar, villámcsapás, aszály, éhínség. Ember által okozott: vegyi katasztrófa, atom katasztrófa, tűzvészek, természeti katasztrófák, óvintézkedések. Tiszta (íható) víz, szennyvíz, esővíz, locsolásra alkalmas víz. Tiszta levegő, légszennyeződés, gőz, gáz, pára, szellőztetés. Környezetvédelem, zöldek, aktivisták, tüntetés. Hulladékok csoportosítása, hulladék újrahasznosítása, papír-, fém-, műanyag-, alapú hulladékok.
--	---

A fejlesztés várt eredményei a 9. tanév végén	Az emberi test felépítésének, működésének, az egészségmegőrzés módjának és szükségességének ismerete. Az egészséges táplálkozás (ételek és vitaminok) és az egészséges életmód jelentőségének tudatosítása. A háztartásokban és az élet egyéb területein a víz szerepének, és a természet erőinek, hatásainak alapszintű ismerete. A természet (az általa ismert növény- és az állatvilág) óvása a tőle elvárható módon. a tiszta, egészséges környezet megteremtése érdekében szükséges teendőinek ismerete.
---	--